

Klassiska noveller Nr 29

S. A. Duse:

Döden

Klassiska noveller 29.

S. A. Duse – Döden. Berättelse.

Återutgivning av text från 1915

av S. A. Duse

Redaktör Mikael Jägerbrand

ISBN 978-91-7757-534-4

Copyright © 2019 Mikael Jägerbrand / Virvelvind Förlag, Lysekil.

Den här e-boken ges ut av E-boksbiblioteket Förlag (imprint)

Mer info: www.e-boksforlaget.se

Förord

Kvinnan sitter vid ett skrivbord och klottrar mängder av obegripliga bokstäver och siffror.

Helt plötsligt hör hon ett ljud vid dörren, och skyndar sig att gömma undan alla sina papper.

Dörren öppnas av hennes man, en högt uppsatt officer, som hon trodde var vid fronten.

Maken frågar ut frun om vad hon sysslade med, går till sitt kassaskåp och upptäcker att hans hemliga papper inte längre är där.

I början av 1900-talet var noveller och följetonger en viktig del av innehållet i svenska dagstidningar.

I vår serie ”Klassiska noveller” kan du läsa många av de här historiskt viktiga berättelserna.

En av de flitigaste svenska författarna under 1910- och 1920-talen var yrkesmilitären Samuel August Duse (1873–1933).

Han skrev 100-tals tidningstexter om bland annat krig, nyhetshändelser och romantik. Men han var framför allt känd för sina deckare om mästardetektiven Leo Carring.

Den här texten publicerades ursprungligen i oktober år 1915 i dagstidningen ”Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning” med titeln ”Döden. Berättelse”.

S. A. Duse: Döden

Den här texten publicerades ursprungligen i oktober år 1915 i dagstidningen "Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning" med titeln "Döden. Berättelse". Författare till texten är S. A. Duse (1873–1933).

Det var natt.

Rummet upplystes helt svagt av det gröna ljuset från skrivbordslampans tunna sidenskärm. Men på skrivbordet, där en ung kvinna ivrigt arbetade, kastades ett skarpt ljussken över papper, fullklottrade med osammanhängande bokstäver och siffror.

Tystnaden och stillheten i rummet stördes endast av pennans intensiva raspande mot papperet. Den skrivande tycktes ha glömt allt omkring sig. Hon arbetade med feberaktig iver, läste i anteckningsböcker, jämförde med en karta och nedskrev då och då åter några chifferliknande rader.

Plötsligt spratt hon till. Hennes öron hade uppfångat ljudet av en dörrs knarrande och av steg, som närmade sig. Vem kunde det vara? Hennes man hade ju denna afton återigen rest till fronten i ett särskilt uppdrag. Vad kunde dessa steg betyda?

Hon hade blivit spöklikt blek. Och hennes hand darrade, då hon

utan ett ögonblicks dröjsmål sopade ned alla papper, varmed hon varit sysselsatt, i en låda, som hon ljudlöst låste. Hastigt som tanken tog hon därpå fram ett helt vanligt, redan påbörjat brev, varpå hon tycktes skriva, då dörren öppnades.

Den inträdande var en ung man, föga äldre än hon. Han bar en kavalleriofficers uniform, men hans ståtliga yttre förstördes av att vänstra armen var amputerad strax ovanför armbågen. Det låg något av förtvivlad beslutsamhet i hans drag, som också talade om bitter, tärande sorg. Men hon märkte det ej i den knappa belysningen.

Med en min av bestörtning, som inte var spelad, hade hon rest sig upp.

— Du här! sade hon. Du skulle ju resa —

— Det blev ändrat i sista stund, svarade han kort, varpå han raskt gick fram till skrivbordet och böjde sig över brevet.

— Varför sitter du uppe så sent? frågade han. Klockan är snart två.

— Jag kunde inte sova, svarade hon med barnsligt urskuldande röst. Och då började jag ett brev.

— Jag ser det — till din mor. Han tog utan krus upp brevet och tittade närmare på det.

— Och nu kom jag och avbröt dig? frågade han därpå liksom i förbigående.

— Ja —

— Det var märkvärdigt. Bläcket här är alldeles torrt och redan mörknat. Det måste ha skrivits *för flera timmar sedan*. Det låg något kallt och hårt i hans röst, då han fortsatte. Och läskapperet har däremot alldeles färska bläckspår. Hur hänger det ihop?

En omärklig skälvnig gick igenom hennes smärta gestalt och en

svag rodnad syntes på hennes kinder, då de strålande mörka ögonen mötte den frågandes blick. Det var första gången hennes man tilltalade henne i en sådan ton.

— Vad menar du? frågade hon stelt.

— Jag menar att jag vill ha svar på min fråga. Hur hänger det ihop med ditt skriveri?

Hon besvarade detta med en hårdnackad tystnad och en axelryckning.

— Du tiger. Han tände den elektriska takbelysningen och bjöd därpå hustrun med en gest att sätta sig ned. Det jag har att säga dig kanske tar lång tid, sade han. Fastän jag helst skulle se att det gick fort.

Viljelöst satte hon sig. Och en skymt av oro syntes i hennes vackra ansikte. Men detta var för ett ögonblick.

— Du vet att jag alltsedan min blesstyr tjänstgjort i krigsministeriet, fortsatte han. Där har jag haft att handlägga och utarbeta detaljerna i en del planer av strängt hemlig natur. Sedan några månader har man emellertid kommit på det klara med att åtskilliga av dessa detaljer, märk väl: detaljerna kommit till fiendens kännedom. Nåväl, i mitt ämbetsrum med alla kassavalv, mångdubbla säkerhetslås och stränga bevakning har detta varit absolut omöjligt. Det måste alltså ha skett med de handlingar jag dåraktigt nog och trots förbud, tagit hit hem för att utarbeta här. Jag har också lyckats konstatera, att det endast är dessa planer — ofantligt viktiga för de senaste krigsoperationerna — som sipprat ut.

Vem var det, som så bevekande bad mig att arbeta hemma, om kvällarna, som plågades så av att vara ensam?

— Jag — jag förstår dig inte —

— Det var du, min egen unga kärleksfulla hustru, som jag trodde icke hade en tanke för annat än mig, vårt hem och societetslivets nöjen, men som i stället visat sig vara — —

— Vara — vad? Hennes röst var nu osäker och hennes glänsande mörka ögon fingo ett uttryck av ångest. Långsamt reste hon sig upp.

— En usel spion, en förrädare!

Hon flämtade, när dessa ord som piskrapp träffade henne. Vilken förryckt idé! sade hon och försökte le, men leendet blev till ett grin.

— Saken är så fruktansvärt enkel, fortsatte han, att om det *inte* är du, så måste det vara — *jag*, som är förrädaren!

Det blev ett ögonblick fullkomligt tyst i rummet. De båda unga människorna stodo mitt emot varandra. Han lidelsefullt upprörd, med ögonen slukande hennes underbara skönhet och stumt tiggande om ett enda litet ord, som kunde krossa, tillintetgöra den ohyggliga beskyllningen för spioneri. Och hon, stolt och rak, typen för en kränkt kvinna, medveten om att spelet gällde liv eller död.

— Jag skall med några ord förklara mig, fortsatte han. Sedan må du själv döma. Man har på ett av mina hemliga papper vid okulär besiktning upptäckt ett *fingeravtryck*, ytterst svagt, icke synligt för blotta ögat, men preparerat av en skicklig hand framträdde det så att det har kunnat fotograferas. Detta fingeravtryck är icke mitt, och dock har endast jag haft papperet i min hand och omsorgsfullt låst in det i kassaskåpet här eller i kassavalvet där borta.

— Jag förstår inte vad jag har med det att göra. Det är väl någon av ämbetsmännen i departementet, som —

— Nej. Alla ha låtit taga sina fingeravtryck, men intet stämmer.

— Då är ju saken oförklarlig.

— Nej. Man har konstaterat varifrån detta fingeravtryck här-

stammar. Och det är av den orsaken jag nu är här.

Hon blev vid dessa ord dödsblek och tog ofrivilligt stöd mot skrivbordskanten.

— Minns du ordonnansen, som i dag på morgonen lämnade dig ett kuvert till mig och bad dig kvittera det på en särskild lapp. Du tog lappen i din hand. Nåväl, det papperet var preparerat, och det visar nu precis samma fingeravtryck som den hemliga handlingen.

— Det är inte sant!

— Jo, det är fullkomligt bevisat. Men man har också konstaterat en annan sak, och det är att du *icke är polska utan ryska*. Dina legitimationspapper, som öppnade vår societet för dig, och som alltså förde dig i min närhet voro alla *falska*. Beviskedjan är fullständig, och du skulle redan i afton ha häktats och inom tjugufyra timmar blivit skjuten, om icke jag utverkat att för undvikande av skandalen själv få ta saken om hand.

Ett skimmer av hopp lyste upp hennes ansikte. De mörka ögonen strålade som ett oskyldigt barns, och de förföriska, röda läpparna formade sig till ett leende. Ingen kunde le som hon, och hon visste, att hon då var oemotståndlig.

Hon gick tätt intill honom och viskade:

— Inte tror du väl något så löjligt, så vansinnigt, som att jag skulle kunna vara — spion.

— Jag gäve mitt liv, om det inte vore så! brast han ut. Men — kanske har jag ännu ett bevis just nu.

Hastigt gick han fram till kassaskåpet i hörnet och öppnade det. Det fack, där hans hand sökte, var *tomt*.

— Här lade jag i dag med avsikt in en del skrivelser, fullständigt värdelösa, men med stämpeln *Hemlig*. Nu äro de borta. Var har du

dem?

Då hon teg, upprepade han sin fråga. Tag fram dem, tillade han, och ge mig alla kopior och alla handlingar du nu har. Detta är det första.

Nu försökte hon inte längre spela komedi. Hon förstod att varje möjlighet att undkomma var slut. Långsamt och motvilligt öppnade hon skrivbordslådan.

— Här är allt, sade hon sakta. Och sedan? Vad blir det sedan? tillade hon bävande.

Han teg.

— Straffet för en spion, måste det bli — *döden?* viskade hon.

Han böjde på huvudet.

— Under pågående krig — *ja*.

En rysning skakade hennes smärta gestalt. Döden! upprepade hon tonlöst liksom för sig själv. Döden!

Och så brast det plötsligt lös. Med en våldsam snyftning kastade hon sig om hans hals. Tårarna strömmade utför hennes kinder och han kände hur hon skälvde av dödsfruktan och skräck. Helt impulsivt, utan att reflektera tryckte han henne intill sig med den enda arm han hade kvar.

— Förlåt mig! O, förlåt mig! snyftade hon. Du gör ju det, säg. Du har ju kommit för att hjälpa mig, rädda mig?

Han såg på henne med en blick, vari kärlek och medlidande kämpade med förakt.

— Det är omöjligt, sade han och sköt henne med milt våld ifrån sig. Omöjligt, upprepade han långsamt. Du har svikit och bedragit mig på samma gång som ditt nya fosterland. Nu måste du bära följderna.

— Dö! stönade hon. Skall jag dö? — — Du svarar inte! — Nej, nej! Jag vill inte dö. Jag är ju ung. Jag vill leva! Hör du: leva! leva.

Han hade vänt sig bort för att slippa se hennes hysteriska förtvivlan, och han bläddrade nu i papperen hon tagit fram.

— Det är icke jag, som dömer dig, sade han och en tår glänste i hans öga. Men du är dömd, och någon återvändo finnes icke. Jag har kommit hit för att göra dig samma tjänst jag skulle göra min bästa vän, rädda dig från en skymflig arkebusering. Jag skall ge dig tillfälle att gå rättvisan i förväg.

Nu vände han sig åter mot henne, och han ryggade inför den syn, som mötte honom. Hon hade fallit ned på knä och sträckte mot honom sina armar. Ögonen stodo vidöppna av skräck, och endast ett oartikulerat, rosslande ljud trängde över hennes läppar.

Det skulle varit svårt att avgöra vem som var blekast av dessa två.

— Du kan inte begära barmhärtighet, fortfor han med låg röst. Du vet, att du har tusenden av de våras liv på ditt samvete. Det är på grund av dina hemliga meddelanden vår sista offensiv stötte på oväntat motstånd och misslyckades. Du vet — —

Här höll han upp, gripen av att se den ohyggliga ångesten hos henne. Hon kröp på sina knän närmare honom med till bön hopknäppta händer. De vida ärmarne hade fallit tillbaka, och hennes vackra, runda armar voro blottade till axeln. Hur hade han icke kysst och smekt dessa armar, hur hade han icke älskat henne — Han älskade henne ännu, trots allt.

— Rädda mig. Rädda mig! flämtade hon. Du kan det, du ensam! Jag skall bli din slav, din hund — jag skall — —

— Och jag, skall jag bli förrädare? Hans röst var onaturligt hård och kall men han måste visa sig så. Hon var ju så bedårande vacker, så

rörande i sin förtvivlan och dödsfruktan, och han älskade henne — Han kände, att han vilket ögonblick som helst skulle kunna ge vika för hennes böner. Han var medveten om att han måste handla raskt, eljes var han besegrad, förlorad.

Hastigt tog han fram en liten flaska ur fickan och ställde den på bordet.

— Den som börjar ett spel, så farligt som ditt, måste vara beredd att misslyckas, sade han. Nu har du förlorat, och spelet är — slut —. Vore du icke min hustru, skulle du nu fängslas, förhöras och inom tjugufyra timmar skjutas.

Jag ger dig här en möjlighet. I denna lilla flaska är ett dödande gift, som verkar snabbt och utan smärta. Du får fem minuter. Begagna dem, eljes måste saken ha sin gång. Jag lämnar dig — Om fem minuter är jag här igen —

Med nedböjt huvud och tunga steg gick han mot dörren. Där stannade han, liksom i tvekan. Och i nästa ögonblick hade han vänt om, störtat fram till henne och lyft upp henne. Icke ett ord sade han, men hans heta, lidelsefulla kyssar, tände åter hoppet hos henne.

— Jag älskar dig! viskade hon. Fly med mig. Jag är rik —

Då stötte han henne ifrån sig med brutal våldsamhet, så att hon var nära att falla. Och raglande som en drucken, lämnade han rummet, vars dörr han låste efter sig.

Men där utanför kom reaktionen. Lutade mot väggen snyftade han som ett barn.

— Det är för mycket, mumlade han. För mycket!

Ljudet av ett svagt knarrande kom honom efter en liten stund att rycka till. Det var från rummet han nyss lämnat, men detta rum hade ingen annan dörr.

Utan en sekunds tvekan gick han åter in. Det var mörkt härinne, och icke ett ljud kunde hans öron uppfånga. Darrande av spänning tände han belysningen.

Rummet var tomt och flaskan orörd.

Han märkte dessutom, att ett fönster stod öppet. Gardinen var nedriven, och knuten kring fönsterposten. Hon hade flytt, undkommit! Och han, som givit sitt hedersord —

I samma ögonblick han kom fram till fönstret, hörde han från gatan nedanför ett skott och därpå skriket av en kvinna. Och i den svaga nattbelysningen där nere såg han en soldat skynda fram till en kvinna, som tydligen sårats och förgäves försökte släpa sig därifrån.

Det var hans hustru.

Nu förstod han, att man icke litat på hans ord, utan låtit bevaka huset.

När patrullen strax därpå kom upp med den sårade kvinnan, fann man löjtnanten död med ett skottsår i tinningen. Bredvid honom på golvet låg hans pistol och i handen hade han ett porträtt av henne —

Fakta: Författaren S. A. Duse

Namn: Samuel August Duse.

Född: 2 augusti 1873, Stockholm.

Död: 9 februari 1933, Stockholm.

Föräldrar: kammarjunkare Carl Patrik Teodard Duse och Anna Matilda Forssberg.

Engelskspråkiga deckare är fyllda av just... privatdeckare, medan svenska nästan bara har poliser i huvudrollerna.

Men när den första svenska deckarvågen började år 1913 så var det en privatdetektiv i huvudrollen: Leo Carrington. Denne driver en kombinerad advokat- och detektivbyrå, är en mästare i förklädnad, ekonomiskt oberoende och är så bra på att lösa brott att polisen ofta låter honom ta hand om svårlösta brottsutredningar.

Detektiven Carrington skapades av en av svensk kulturs mest spännande personligheter, Samuel August Duse.

Han började sin karriär inom militären och var yrkesofficer inom Svea artilleriregemente.

Men det var som äventyrare han första gången skapade rubriker. Han deltog i den svenska Antarktisexpeditionen 1901-1904 som me-

teorolog och kartograf. Han tillbringade en mycket tuff vinter i Hop-pets vik i Sydpolshavet, en av de svåraste som några forskare upplevt. Han skrev ner sina upplevelser i boken "Bland pingviner och sälar" vilket gjorde honom berömd i hela landet.

Under de följande åren skrev han flera pjäser men gled sakta men säkert över till berättelser om äventyr och brott. Ofta skrev han under pseudonymen Sam Sellén.

År 1913 publicerades hans första Leo Carrington-deckare, "Stilett-käppen", som blev en stor succé. Inspirationen till Leo Carrington är hämtad från Sherlock Holmes, något som inte minst märks i slutet av böckerna då deckaren presenterar alla ledtrådar och pekar ut en mördare.

Framgången gjorde att "S. A. Duse" på egen hand skapade den första svenska deckarvågen. I snabb följd kom böckerna "Det nattliga äventyret" (1914), "Spader kung" (1915), "Doktor Smirnos dagbok" (1917), "De fyra klöveressen" (1918), "Cobra-mysteriet" (1919), "Antisemiten" (1921), "Nattens gåta" (1922), "Leo Carringtons dubbelgångare" (1923), "Hemligheten" (1924), "Fallet Dagmar" (1925), "Skuggan" (1926), "Pistolskottet" (1928) och "Zuleikas hämnd" (1929).

Böckerna gavs ut i upplaga efter upplaga och spreds över hela världen med översättningar till ett dussintal språk.

Trots att han led av svåra smärtor efter skador under vintern vid Sydpolen var Duse flitig skribent, föreläsare och aktiv i olika sällskap. Han var också en uppmärksammad målare och skulptör.

Den svenske deckarförfattaren avled i februari 1933 och ligger begravd på Norra Begravningsplatsen i Stockholm.

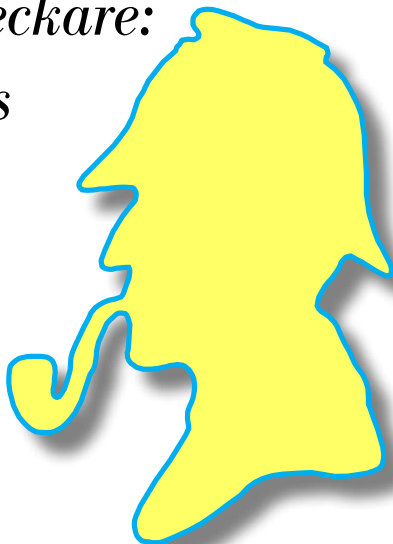

Samuel August Duse.

*Om du gillade den här e-boken
så kolla in våra deckare:*

- *Sherlock Holmes*
- *Filip Collin*
- *Leo Carrington*
- *Asbjörn Krag*
- *Auguste Dupin*
- *Dick Donovan*

Mer info: www.klassiskadeckare.se